

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Feitenreconstructie

Tijdlijn:

Digitale ondersteuning

Periode: januari 2020 tot en met juli 2020

Programmadirectie Nafase COVID-19

Leeswijzer

Deze feitenreconstructie van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de Nederlandse School voor Openbaar bestuur (NSOB) betreft de periode april tot en met juli 2020 en is voornamelijk gebaseerd op zowel openbare bronnen (voornamelijk Kamerstukken, Twitterfeed en nieuwsberichten van de Rijksoverheid), als interne bronnen (voornamelijk sitraps en overlegverslagen). Daarnaast is input verwerkt van de beleidsdirectie(s) van VWS die betrokken was (waren) bij het thema van deze tijdlijn. Voor informatie over andere onderwerpen tijdens de coronapandemie wordt verwezen naar de desbetreffende tijdlijnen.

Namen en functienamen van medewerkers van het ministerie van VWS worden in de feitenreconstructie vervangen door “ambtelijk VWS” en namen van medewerkers van andere organisaties zijn vervangen door “functionaris”.

Gebruikte hyperlinks in sommige bronvermeldingen zijn mogelijk na verloop van tijd niet meer toegankelijk.

De Bestuursraad VWS heeft de inhoud van deze tijdlijn vastgesteld op 9 april 2021.

Instructie

Dit document is interactief. Dat betekent dat informatie - naar wens en op maat - uitgebreid kan worden.

- **Algemeen:** als de cursor (of het handje) verandert in een wijzende vinger dan is er sprake van een interactief element.
- **Oranje schuin en dikgedrukte** tekst gaat naar extra informatie binnen dit document
- **Blauwe onderstreepte** woorden linken naar internetpagina's buiten dit document.
- Klik op het icoon om naar het overzicht met de kantelmomenten te gaan.
- Met de blauwe en witte pijlen kunt u naar links en rechts navigeren.
- Na het volgen van een interne link naar de verklarende woordenlijst kunt u terug naar de lopende tekst door op het pijltje **Keer terug** naast het woord te klikken.
- Na het volgen van een interne link naar de eindnoten¹ of *bronnen* kunt u terug naar de lopende tekst door in het overzicht op het cijfer voor de eindnoot te klikken.

Inhoud

Leeswijzer

1. April 2020

2. Mei 2020

3. Juni 2020

4. Juli 2020

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

1. April

06

Het OMT adviseert op 6 april om de mogelijkheden voor ondersteuning van bron- en contactopsporing met behulp van mobiele applicaties te onderzoeken. Het OMT stelt dat dit noodzakelijk is in aanvulling op het reguliere bron- en contactonderzoek. Het OMT geeft in dit advies ook aan dat het een voorkeur heeft voor een populatiegebaseerde aanpak gebruikmakend van technieken die de privacy van eindgebruikers waarborgen conform de AVG-wetgeving.¹

07

Op 7 april stuurt minister De Jonge een brief aan de Tweede Kamer waarin hij ingaat op de mogelijke rol die apps kunnen spelen in een volgende fase. Bij ‘traceren’ en ‘thuis rapporteren’ kan de inzet van apps behulpzaam zijn. De minister ziet twee mogelijke apps: App ‘traceren’: door inzet van een app kan het bron- en contactonderzoek van de GGD worden ondersteund en het bereik worden vergroot. De app houdt bij welke andere gebruikers van de app gedurende de afgelopen dagen dichtbij de besmette persoon zijn geweest, en kan deze personen een bericht sturen over het besmettingsrisico dat zij hebben gelopen. App ‘thuisrapportage’: de personen die een bericht krijgen vanuit het contactonderzoek kunnen op dat moment worden gevraagd een aanvullende app te installeren waarmee zij dagelijks hun gezondheidstoestand aan een arts in hun regio rapporteren. Deze werkwijze maakt de reguliere monitoring van contacten minder arbeidsintensief voor GGD'en en het bereik daarmee groter. Om de apps voor het registreren van contacten succesvol te laten zijn, is het nodig dat ze door een groot deel van de Nederlanders worden gebruikt. Bij de inzet van zulke apps vindt de minister het van het grootste belang dat de privacy-aspecten geborgd zijn en dat ze het bron- en contactonderzoek van de GGD ondersteunen. Hij stelt momenteel te verkennen welke apps binnen een beleid van testen, traceren en thuisrapportage in de volgende fase kunnen worden ingezet, en zal de contouren van het beleid verder uitwerken ter besluitvorming door de MCCB in de week voor 28 april.²

Ook in de persconferentie van 7 april wordt dit punt aangekaart. De minister stelt dat in een volgende fase testen cruciaal blijft en dat hij daarom in blijft zetten op het verruimen van testcapaciteit. Het beter kunnen opsporen van besmettingen kan helpen om een nieuwe opleving van de uitbraak te voorkomen. En bij een intensiever testbeleid hoort ook een intensiever contactonderzoek en we zien dat technologie daarbij behulpzaam kan zijn. Hij denkt daarbij aan twee mogelijke apps. Een die je vertelt of je in de buurt bent geweest van een andere gebruiker die besmet blijkt te zijn, je krijgt dan het advies om binnen te blijven, en je krijgt het verzoek om een tweede app te gebruiken waarmee je makkelijk contact kunt houden met een dokter in de buurt. Het is testen, het is traceren en vervolgens van huis uit rapporteren. Hij zegt daar echter wel meteen bij dat dat alleen kan als we heel zorgvuldig omgaan met privacy. Het kan alleen met vertrouwen van de samenleving en dat vraagt een nauwkeurige verdere uitwerking en waar de minister de samenleving snel over hoopt te kunnen informeren.

In antwoord op mediavragen over privacy en tijdlijn ten aanzien van de apps, stelt minister De Jonge dat het uitgangspunt is dat de privacy voldoende gewaarborgd moet zijn en dat hij de komende weken verder gaat onderzoeken hoe die apps kunnen gaan functioneren en ook een rol kunnen spelen bij het nieuwe testbeleid. Hij stelt dat testen geen zin heeft als er vervolgens niets mee gebeurt. Maar het wordt ondoenlijk voor de GGD om het contactonderzoek uit te voeren als de testcapaciteit heel erg vergroot wordt. De apps zijn nodig om het normale GGD-werk te ondersteunen. De minister zegt dat in beginsel geen instanties toegang hebben tot de app, omdat je niet wil dat er anderen over je medische data kunnen beschikken, tenzij het gaat over medische gegevens waarvan je zelf juist de opdracht hebt gegeven dat een ziekenhuis daarin mee kan kijken. Dit laatste geldt voor de tweede app. Aangezien de apps alleen werken als veel mensen ze gebruiken, zal de minister de komende tijd verkennen of het nodig is om het gebruik te verplichten. De minister geeft aan dat het in ieder geval niet zo is dat de apps gebruik moeten maken van een database, maar dat het ook via Bluetooth kan werken.³

08

Een dag later, in het Kamerdebat van 8 april wordt de motie Jetten met 149 stemmen ‘voor’ aangenomen. De motie stelt dat het gebruik van apps kan bijdragen aan het beheersen van het coronavirus en verzoekt de regering, zo spoedig mogelijk duidelijkheid te geven over de inzet van apps aan het parlement, waarbij het uitgangspunt is dat de inzet van deze apps proportioneel is en de apps op het gebied van privacy voldoen aan de bestaande wetgeving zoals de AVG, en de Autoriteit Persoonsgegevens bij deze uitwerking betrokken zal worden.⁴

09

Op 9 april 14.00 uur vindt een afstemmingsoverleg plaats. DI bereidt besluit voor morgen voor over het proces van keuze zelfrapportage en tracing apps. Daarbij moet onderzocht worden of de 2 apps voor zelfrapportage dezelfde look and feel kunnen krijgen. Argumentatie voor keuze apps moet goed uitgeschreven worden. Voor de zelfrapportage apps is de vraag relevant of er wel of geen keuze aan de regio wordt overgelaten tussen apps die al voldoen aan de functionaliteiten en hun nut bewezen hebben. Voordeel van de keuze aan regio's is het voorkomen van afhankelijkheid van één partij, de investeringen die in de regio's al zijn gemaakt voor een van deze apps en de medewerking van bepaalde aanbieders in deze gezondheids crisis. Voor de tracing apps is nodig met maar één app te werken. Belangrijk daarbij is aansluiting van GGD GHOR en RIVM. Er moet een panel van experts ingesteld worden om de eerste selectie te doen (op proven technology). Goed kijken wie in de eerste ring en wie in de tweede ring zitting kunnen nemen. In ieder geval betrekken: NCTV, BZK, AIVD, MIVD, EZK, JenV en de Landsadvocaat. Doel is dat minimaal 60% bevolking vrijwillig de app gebruikt. Communicatie is hierop aangehaakt. Er moet goed afgestemd worden (met o.a. RIVM) welk advies de app kan geven. Het doel van de app moet volledig duidelijk zijn, waardoor veel mensen mee gaan doen.⁵

Inhoud

Leeswijzer

1. April 2020
2. Mei 2020
3. Juni 2020
4. Juli 2020

Bronnen

Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul
-----	-----	-----	------------	-----	-----	-----

April 15

Op 15 april vindt een OTCb plaats. DI bereidt concrete stand van zaken voor op het gebied van de app voor het IAO van volgende week. Er zijn ruim 700 inzendingen gekomen. Op basis van criteria is aan 8 ontwikkelaars gevraagd vandaag aanvullende informatie te geven, zoals de broncode. De partijen die dit hebben aangeleverd (vermoedelijk 6) krijgen vandaag om 10 uur college epidemiologie. Zaterdag en zondag vindt de *Appathon* plaats, die live te volgen is en waarbij ruimte is voor publieksvragen. Zondag volgt een online wetenschappelijk debat. Maandag komt DI met een voorstel voor de keuze van de apps, vergezeld met maatschappelijke en wetenschappelijke kanttekeningen en manieren die te adresseren. Dinsdag in IAO, ICCB en MCCB wordt het besluit genomen.⁶

Er zijn die dag bij VWS in totaal 720 voorstellen binnen gekomen voor de ‘corona-apps’. Dit wordt teruggebracht naar 5 apps, welke vrijdag gebriefd worden en dit weekend worden getest. Maandag of dinsdag zal dan besloten worden welke app gebruikt gaat worden. Testing en de invoering van Apps voor track en tracing worden ook in andere lidstaten (FRA, DUI, NOO, NL, EST, LET, POL) ontwikkeld.⁷

Op 15 april om 19:00u houden minister-president Rutte en minister De Jonge een persconferentie na afloop van het crisisberaad van het kabinet over de coronacrisis. ‘Houd vol’ blijft voorlopig de belangrijkste boodschap. Met het oog op mogelijke versoepeling zijn de drie belangrijkste criteria voor het besluit om de intelligente lockdown tijdelijk te handhaven of op onderdelen te herzien: 1) De druk op de zorg – ook de reguliere zorg, met andere woorden: kan de zorg het aan? 2) De bescherming van ouderen en mensen met een zwakke gezondheid. 3) Het zicht op en inzicht in de verspreiding van het virus. Met betrekking tot het derde punt zijn er meer dan 750 voorstellen voor het ontwikkelen van een app binnengekomen. Op dit moment worden – samen met experts – de kansrijke ideeën geselecteerd en beoordeeld. Hierna wordt dit in een proces gebracht waarbij ook de samenleving wordt uitgenodigd om mee te denken. Dit vindt in het opvolgende weekend plaats: experts en ieder ander die wil kan meedenken over de app zodat volgende week een daadwerkelijke selectie gemaakt kan worden. Alles is erop gericht dat er volgende week een goed voorstel ligt. En het waarborgen van privacy is daarbij uiteraard essentieel.⁸

Dezelfde dag nog kondigt minister De Jonge op Twitter de appathon Corona-apps aan die gepland staat voor 18 en 19 april.⁹

Later op de avond op 15 april informeert minister De Jonge mede namens de minister voor Medische Zorg en Sport (MZS), de minister van Justitie en Veiligheid (JenV), en de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) de Tweede Kamer over de situatie rondom de COVID-19 uitbraak. In zijn brief herhaalt de minister de drie ankerpunten die een rol spelen bij de volgende fase zoals deze ook tijdens de persconferentie aan de orde zijn gekomen. Met betrekking tot het traceren gaat de minister in op de apps waarbij hij bron- en contactonderzoek wil gaan ondersteunen. Sinds zijn aankondiging heeft hij veel (kritische) adviezen ontvangen. Hij benadrukt dat snelheid zorgvuldigheid niet in de weg mag staan bij de digitale oplossingen.

De redenering achter de apps is dat deze de GGD kunnen ondersteunen bij het eerder en meer mensen bereiken. De GGD heeft de minister een aantal uitgangspunten meegegeven waaraan een tracking en tracing app moet voldoen. Het gaat hier om uitgangspunten als het alleen waarschuwen na objectieve bevestiging van een COVID 19 infectie om misbruik te voorkomen, het bieden van het juiste handelingsperspectief aan mensen die in contact zijn geweest met een geïnfecteerde persoon en het aanpasbaar zijn van de gekozen app aan nieuwe wetenschappelijke of praktische inzichten. De minister zegt dat hij tijdens de ingebruikname van de apps onderzoek zal laten doen naar hun effectiviteit en dat hij ook de buitenlandse ontwikkelingen volgt. Hij schetst dat op 15 en 16 april een shortlist van ongeveer 5 apps over zal blijven, die dan door middel van een ‘publieke beproeving’ in de vorm van een appathon getest zullen worden op hun geschiktheid.

De Autoriteit Persoonsgegevens zal de deelnemende inzendingen beoordelen en stuurt deze beoordelingen maandag 20 april naar het ministerie van VWS. Op basis van het expertadvies, het publieksoordeel en het oordeel van de AP verwacht de minister dat het kabinet op 21 april een besluit kan nemen over de volgende stappen. In Europees verband heeft de Europese Commissie gezamenlijk met de EU Lidstaten in het eHealth Netwerk een zogenaamde Toolbox opgesteld waarvan voornemens is dat deze dag (15 april) een eerste versie is afgerond. De minister geeft aan intensief bij te hebben gedragen aan de totstandkoming van deze Toolbox.¹⁰

16

Op 16 april gaan minister-president Rutte en minister De Jonge in debat met de Tweede Kamer over de ontwikkelingen rondom het coronavirus COVID-19. Kamerleden zijn kritisch over de app om de contacten van coronapatiënten op te sporen. Minister De Jonge verzekert de kamer dat er harde voorwaarden worden gesteld aan de app, gebaseerd op adviezen van experts.¹¹

17

Op 17 april kondigt minister De Jonge op twitter aan dat in totaal 7 teams meedoen aan de ‘appathon’: met feedback van experts en publiek testen en verbeteren zij hun apps, die moeten helpen bij het broncontactonderzoek van GGD.¹²

18

In het weekend van 18 en 19 april vindt de appathon plaats. Minister De Jonge benadrukt dat vertrouwen cruciaal is, en dat er daarom transparant gewerkt wordt en iedereen gevraagd wordt mee te denken. ‘Het moet werken, het moet veilig, het moet vrijwillig.’ Aan het einde van de tweede dag bedankt minister De Jonge iedereen die kritisch meegekeken, getoetst en gestemd heeft. Hij kondigt aan dat het kabinet op dinsdag 21 april een besluit neemt over de vervolgstappen.¹³

Inhoud

Leeswijzer

1. **April 2020**
2. Mei 2020
3. Juni 2020
4. Juli 2020

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

April

21

Op 21 april stuurt minister De Jonge zijn wekelijkse kamerbrief naar de Tweede Kamer. In navolging van zijn berichtgeving aan de Tweede Kamer van 7 en 15 april staat minister De Jonge stil bij de ondersteuning van bron- en contactonderzoek met behulp van mobiele applicaties.

De minister geeft aan dat hij zijn marktconsultatie is gestart, en een brede verkenning heeft gedaan of er een inzetbare app voor traceren van contacten bestaat en of deze een zinvolle aanvulling kan zijn op de volgende fase en eventuele toekomstige maatregelen. Hij heeft als onderdeel van de marktconsultatie met een ‘appathon’ opgehaald wat er technisch mogelijk is en aan welke randvoorwaarden een app moet voldoen om bij experts en het publiek voldoende vertrouwen te verkrijgen om te komen tot breed gebruik. Daarnaast heeft de GGD de afgelopen dagen de eisen waaraan digitale ondersteuning van bron- en contactopsporing moet voldoen om de GGD echt te ondersteunen steeds preciezer vormgegeven. Ook geeft de minister aan dat over de grenzen is gekeken, gebruik makend van de Europese Toolbox.

Minister De Jonge geeft aan blij te zijn met het breed maatschappelijk debat dat is ontstaan, inclusief de kritische noten. Hij verzekert de Tweede Kamer dat hij niet licht denkt over de invoering van digitale ondersteuning van bron- en contactopsporing en geen concessies zal doen aan de randvoorwaarden. Hij deelt de conclusie van de Gezondheidsraad dat niet de technologie zelf de uitweg uit de lockdown zal bieden, maar het gedrag van de mensen in de samenleving.

Daarnaast spreekt de minister van een thuis rapportage-app ter ondersteuning van de uitvoering van de follow-up fase van het bron- en contactonderzoek van de GGD. De komende weken wil de minister voorstellen voor dergelijke thuis rapportage-apps bekijken en zien of, en zo ja welke, deze op een slimme wijze onderdeel kunnen zijn van de volgende fase. Met het oog op de nabije toekomst stelt minister De Jonge dat de getoonde apps nog niet aan alle gestelde eisen voldoen. Hij kondigt aan de volgende stappen te zetten.

Allereerst richt de GGD op zijn verzoek een taskforce in die de epidemiologische eisen formuleert aan digitale ondersteuning van de verschillende fasen. Daarin zullen tenminste het RIVM, de GGD, virologen en epidemiologen zitting hebben. Deze week zullen zij de nadere eisen aan digitale ondersteuning van bron- en contactopsporing opleveren, zodat eventuele bouw kan starten. Digitale thuisrapportage en begeleiding door medici op afstand wordt door deze taskforce meegenomen. Ook moet de taskforce haar opdracht bekijken in samenhang met het testbeleid en de testcapaciteit. Ten tweede heeft de minister besloten, mede op basis van de conclusies van KPMG, de Landsadvocaat, het college van de Rechten van de Mens en de AP, nu geen opdracht te geven voor de inzet van een of meer specifieke oplossingen zoals die tot nu toe zijn ingediend. In plaats daarvan wil hij de juiste mensen samenbrengen om te komen tot goede, open source, software. Ten derde zegt de minister toe voor voldoende checks op het proces van informatieveiligheid, privacy, grondrechten en nationale veiligheid te zorgen. Tenslotte benadrukt de minister dat gedragswetenschappelijke begeleiding nodig is om een goed beeld te hebben bij ongewenste neveneffecten en die waar mogelijk van maatregelen te voorzien. Hij wil dan ook nader uit laten werken wat er gedragskundig nodig is voor zinvolle toepassing en hij heeft het RIVM bereid gevonden hier een taskforce voor samen te stellen.¹⁴

22

Op 22 april vindt het plenaire debat over de ontwikkelingen rondom het coronavirus plaats. Met betrekking tot een app voor *tracking and tracing* die aan de eisen voldoet, betwijfelen veel woordvoerders of die er überhaupt zal komen. Ze vinden dat de regering beter kan inzetten op meer regulier bron- en contactonderzoek. Minister De Jonge wijst erop dat bron- en contactonderzoek de kern is van de bestrijding van infectieziekten. Op veel plekken is en wordt dit nu ook uitgebreid. Een app kan daarbij helpen, maar het is volgens de minister niet zeker dat die er snel komt.¹⁵

27

Op 27 april hebben de EU-gezondheidsministers gesproken over het gebruik van data en apps. Het ECDC benadrukt dat een app een tool is om te ondersteunen, maar nooit het standaard opsporingsonderzoek kan vervangen. Diverse EU-landen bereiden zich voor op digitale middelen die het bron- en contactonderzoek ondersteunen. Verschillende lidstaten (overwegen) apps te ontwikkelen (BEL, KRO, IER, ZWI, FRA, DUI, SPA, FIN, DEN, ZWE, POR, HON, NL, CYP, MAL, ITA, POL, EST en OOS). Van vier lidstaten is bekend dat zij landelijk tracing apps inzetten: (1) NOO en (2) LIT meldden dat in deze bijeenkomst. 30% van de Noren gebruikt de app ook. TSJ (3) en IJsland (4) zijn gestart met apps, maar deze landen waren niet vertegenwoordigd tijdens de EU-gezondheidsministers videoconferentie.¹⁶

Inhoud

Leeswijzer

1. April 2020
- 2. Mei 2020**
3. Juni 2020
4. Juli 2020

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

2. Mei

08

Op 8 mei gaat minister De Jonge op Facebook in op zijn streven om vanaf 1 juni iedereen met klachten te kunnen testen. De minister blijft werken aan digitale ondersteuning van dat bron- en contactonderzoek door de GGD'en, om het daarmee nog sneller, beter en completer te laten zijn. Het draait volgens hem om testen, traceren en vanuit huis rapporteren.¹⁷

12

Op 12 mei vindt een BTCb plaats. RIVM Corona Gedragsunit deelt de literatuurstudie over apps met DI. Uit presentatie: recente studie in 5 Europese landen naar track-trace apps. Belangrijkste redenen om de app te gebruiken: het beschermen van familie en vrienden; maatschappelijke verantwoordelijkheid; de mogelijkheid om de epidemie terug te dringen. Belangrijkste zorgen rondom corona-apps: privacy en security, een verhoogd risico op overheidssurveillance na de epidemie, gehackte telefoon, angst over de epidemie zal toenemen.¹⁸

12

Op 19 mei publiceert het ministerie het programma van eisen voor de digitale ondersteuning. In het programma staat beschreven op welke manier een app een bijdrage kan leveren aan de bestrijding van het coronavirus. De eisen zijn toegespitst op de Nederlandse situatie, maar volgen ook de adviezen van de EU op het gebied van Contact Informatie apps.¹⁹

Dezelfde avond stuurt minister De Jonge, mede namens de minister voor Medische Zorg en Sport (MZS), de minister van Justitie en Veiligheid (JenV), de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), de minister voor Basis en Voortgezet Onderwijs en Media (BVOM), de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), en de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), een brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer over de actuele stand van zaken met betrekking tot de uitbraak van COVID-19 en de stappen die het kabinet zet in de aanpak van de coronacrisis. In de brief besteedt de minister aandacht aan de app, als aanvulling op het bron- en contactonderzoek. Deze app moet nabijheid anoniem registreren, zodat contacten van een besmet persoon sneller kunnen worden opgespoord. Voor de realisatie van deze app en andere digitale ondersteuning is binnen het ministerie het programma realisatie digitale ondersteuning ingericht, onder leiding van een ervaren programmadirecteur. Ook is er een bouwteam samengesteld. De voorbereidingen voor het bouwen van een proof of concept zijn reeds getroffen. De broncode zal op Github worden gepubliceerd. Iedereen mag meekijken en voorstellen doen. De eerste proof of concept moet eind mei gereed zijn, zodat in juni beproevingen kunnen worden gedaan. De minister verwacht de Kamer in juli nader over de ontwikkeling van de app te kunnen informeren.²⁰

26

Vanaf 26 mei organiseert het ministerie wekelijks een opdrachtgevers-opdrachtnemers overleg (OG-ON overleg). Van deze overleggen worden korte verslagen gemaakt, waarin gefocust wordt op de besluiten en actiepunten. In het overleg van 26 mei wordt gemeld dat vanaf komende week er dagelijks een topkeuzeoverleg is waarin het bouwteam aan de programmadirecteur en de opdrachtgever besluiten voor kan leggen. De besluiten in dit overleg moeten vooraf ingediend en vastgelegd worden.²¹ Het topkeuzeoverleg is bedoeld om cirkels te doorbreken waarin het bouwteam terecht kan komen.²²

29

Op 29 mei kondigt minister De Jonge aan dat de eerste versie van het design, de architectuur en een deel van de broncode van de app die het GGD bij het bron- en contactonderzoek gaat ondersteunen online staan. In juni zal de app getest gaan worden. Verder geeft de minister aan dat alles openbaar is en dat iedereen mee kan denken via: <https://github.com/minvws/nl-covi>.²³

Inhoud

Leeswijzer

1. April 2020
2. Mei 2020
- 3. Juni 2020**
4. Juli 2020

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

3. Juni

02

Op 2 juni publiceert het ministerie een document met betrekking tot de digitale ondersteuning. In het document staat beschreven welke stappen het ministerie onderneemt om te bekijken hoe digitale middelen gebruikt kunnen worden bij de bestrijding van het coronavirus. De verwachting is dat digitale toepassingen een zinvolle bijdrage kunnen leveren in de volgende fase van de bestrijding van het coronavirus. Daarbij wordt op dit moment gedacht aan digitale ondersteuning van contactopsporing en digitale ondersteuning door middel van zelfmonitoring. Om ervoor te zorgen dat dit proces goed verloopt, zijn er inmiddels verschillende Taskforces en een Begeleidingscommissie ingesteld, die het ministerie van VWS adviseren.

- De Taskforce digitale ondersteuning bestrijding COVID-19 is ingesteld om vanuit wetenschap en praktijk te kijken naar de mogelijkheden van digitale ondersteuning bij de bestrijding van het coronavirus. In de Taskforce zitten universitaire wetenschappers uit diverse disciplines, wetenschappers en praktijkprofessionals van het RIVM en wetenschappers en praktijkprofessionals vanuit de GGD-wereld.
- De Taskforce Gedragwetenschappen kijkt vanuit gedragswetenschappelijke expertise naar de bijdrage die digitale ondersteuning kan leveren aan het beheersen en opvolgen van besmettingen met het coronavirus. De Taskforce kijkt naar voorstellen van de ontwikkelaars, maar kan ook los daarvan adviezen uitbrengen. Het doel van de adviezen is dat de acceptatie van de digitale hulpmiddelen wordt vergroot, minder ongewenste effecten zijn en gewenst gedrag wordt vergroot.
- De Begeleidingscommissie heeft als opdracht om de minister van VWS te adviseren over digitale ondersteuning bij de bestrijding van COVID-19, onder andere op basis van voorstellen van de Taskforce digitale ondersteuning bestrijding COVID-19 en de Taskforce Gedragwetenschappen. Daarbij kijkt de Begeleidingscommissie naar de vraag in hoeverre een voorstel voor digitale ondersteuning bijdraagt aan de bestrijding van het COVID-19. En in hoeverre het voorstel voldoet aan de gestelde randvoorwaarden.

Binnen het ministerie van VWS is een programma Realisatie digitale ondersteuning ingericht. Er is ook een bouwteam ingericht. Het Bouwteam bereid de start van de realisatie van anonieme contactopsporing voor op basis van het Programma van Eisen. Het bouwteam bestaat uit experts van binnen en buiten de overheid.²⁴

03

Op 3 juni stuurt minister De Jonge zijn brief naar de Tweede Kamer. Samen met de GGD wordt ook gewerkt aan de totstandkoming van digitale middelen die bijdragen aan de bestrijding van de uitbraak. De minister geeft aan dat ze zijn gestart met werken aan een app voor anonieme contactopsporing op basis van een programma van eisen van de GGD. Op 27 mei 2020 zijn de eerste conceptontwerpen van de app openbaar gemaakt. Meer dan 200 ontwerpers zijn binnen 24 uur in die ontwerpen gedoken en ongeveer 20 van hen deden ook direct al concrete voorstellen voor verbetering. Op 28 mei is de werking van de app openbaar beschreven, en op 29 mei zijn de eerste stukken broncode openbaar gemaakt. Tot slot heeft de begeleidingscommissie zich op 28 mei gebogen over het programma van eisen van de GGD en over mijn aanpak van de realisatie. De minister hoopt deze week hun advies te ontvangen. De minister heeft er vertrouwen in dat volgens planning in de eerste twee weken van juni een technische beproeving onder de eerste testers gedaan kan worden. In Europees verband brengt hij ook de noodzaak van interoperabiliteit onder de aandacht. In de tweede helft van juni beoogt de minister te starten met de eerste praktijkbeproeving van de app. Tot slot geeft de minister aan dat hij een wetsvoorstel in voorbereiding heeft om misbruik van de app door derden te verbieden, waarbij hij ook van de gelegenheid gebruik maakt om expliciet in de Wpg vast te leggen dat de GGD en bij het bron en contactonderzoek gebruik kunnen maken van digitale ondersteuning zoals de app.²⁵

08

Op 8 juni bezoekt minister De Jonge het Defensie CBRN Centrum waar de bluetoothtechniek van de corona-app uitgebreid werd getest. Militairen bootsten realtime situaties na zodat de appbouwers kunnen zien of de techniek doet wat hij moet doen. Het is het plan om eind juni de app in de praktijk te testen.²⁶

In het OG-ON overleg van 8 juni wordt besproken op welke manier er meer personeel kan worden aangenomen. Voor het programmabureau is de werklast te hoog. Ook voor de technische functies zijn uitvragen gedaan.²⁷

18

Op 18 juni wordt er gesproken over de formele positie van het programma binnen het ministerie. Er zijn twee opties uitgewerkt: plaatsing onder [ambtelijk VWS] en plaatsing onder de directie Informatiebeleid (IB). Ook komt de bemensing tijdens dit overleg ter sprake. Het is ingewikkeld om een senior medewerkers binnen te halen die zich bezighouden met de politiek-bestuurlijke context van het programma.²⁸

24

Op 24 juni stuurt minister De Jonge een update over de stand van zaken over COVID-19 aan de Tweede Kamer.²⁹ Het eerste advies van de Begeleidingscommissie Digitale Ondersteuning Bestrijding COVID-19 wordt als bijlage meegestuurd. De commissie adviseert om het Programma van Eisen (PvE) aan te passen. Het huidige PvE is nog onvoldoende succesvol in het stellen van de juiste context, adequate randvoorwaarden, meetbare doelen en eisen voor digitale ondersteuning bij contactopsporing. Een aantal cruciale aspecten ontbreken in het huidige PvE, zoals het monitoren van het gebruik van de notificatie-app, het expliciet koppelen van het inzetten van extra diagnostische testcapaciteit aan contactopsporing, en het evalueren van de beoogde effecten van digitale ondersteuning bij contactopsporing op de gezondheid en de verspreiding van het virus.³⁰

In de Kamerbrief schrijft minister de Jong dat het doel van de app is om de contacten die besmette personen zich niet herinneren snel te laten weten dat ze in contact zijn geweest met iemand die besmet is met het virus. Dat vult het reguliere bron- en contactonderzoek aan en leidt tot meer, en sneller, gewaarschuwde contacten. De ontwikkeling van de Nederlandse app is reeds gevorderd. Zoals bekend is bluetooth op zichzelf onvoldoende nauwkeurig om de afstand te kunnen meten. Dat blijkt ook uit de tests. Voor de notificatie-app is het echter voldoende om een indicatie te hebben van hoe nabij twee telefoons zijn geweest. Door data hierover te combineren met de tijdsduur van de nabijheid kan met aanzienlijke betrouwbaarheid worden gemeten of twee gebruikers van de app in een situatie zijn geweest met risico op besmetting. Minister De Jonge hoopt op 15 juli te kunnen besluiten of de app voldoet aan de eisen en wanneer deze kan worden ingevoerd.³¹

24 juni schrijft het ministerie in een nota dat aan het licht is gekomen dat een deel van de binnengekomen emails met betrekking tot de ontwikkeling van een COVID19-app nog niet is beantwoord. De berichten zijn verstuurd voor 1 juni en het is onduidelijk of hierop gereageerd is. Het ministerie komt met een plan om de beantwoording van nieuwe mails te coördineren en een voorstel hoe om te gaan met oudere berichten.³²

Inhoud

Leeswijzer

1. April 2020
2. Mei 2020
3. Juni 2020
4. Juli 2020

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

4. Juli

06

Op 6 juli vindt een afstemmingsoverleg plaats. Overleg over App-wet wordt naar voren gehaald (eerder dan 10 juli). De conceptteksten over de app gaan mee in de weekendtas, worden maandag besproken in het afstemmingsoverleg en in het torentje en dinsdag in de MCC-19.³³

16

Op 16 juli informeert minister De Jonge de Kamer middels een brief over zijn voorgenomen besluit om op 1 september de app voor digitale contactopsporing, de CoronaMelder, landelijk te introduceren, onder het voorbehoud van de uitkomsten van de testen van de komende weken op het gebied van privacy, informatieveiligheid, nationale veiligheid, bruikbaarheid en toegankelijkheid. De CoronaMelder moet onderdeel worden van de 'dijk' die een eventuele golf in het najaar tegen moet houden. De Minister geeft aan dat hij in de ontwikkeling van de app opgetrokken is met andere landen en dat de app grotendeels overeenkomt met de Duitse, Italiaanse en Ierse app. In zijn brief gaat de minister in op meerdere aspecten van de CoronaMelder. Hieronder zijn deze kort beschreven.

Totstandkoming CoronaMelder

In april is er een marktconsultatie geweest om te verkennen wat er in de markt al beschikbaar was. Deze ondergingen een openbare beproeving op 18 en 19 april, dit is bekend geworden onder de naam Appathon. Geen van deze producten voldeed aan alle eisen op het gebied van privacy, informatieveiligheid, nationale veiligheid, bruikbaarheid en toegankelijkheid. Daarom is er gestart met het bouwen van een nieuwe app. Uitgangspunt bij de bouw van de app was een zo groot mogelijke transparantie. Tussenproducten in de bouw van de app zijn door het bouwteam daarom doorlopend gepubliceerd op GitHub, een online platform waarop software kan worden geplaatst door ontwikkelaars om anderen uit te nodigen mee te kijken en mee te doen. Ditzelfde geldt ook voor de ontwerpen van de gebruikersinterface. Ook is tijdens de bouw al uitgebreid getest op aansluiting van de app bij de wensen van de GGD en de eisen die de minister aan de app heeft gesteld. Daarnaast is gedurende de bouw door de onafhankelijke Begeleidingscommissie, de Taskforce Digitale Ondersteuning bestrijding COVID-19 en de Taskforce Gedragswetenschappen kritisch meegekeken en geadviseerd.

Tests en checks

Er is een Data Privacy Impact Assessment (DPIA) uitgevoerd. De concept DPIA is op 7 juli, met een positief advies van de Functionaris Gegevensbescherming van het ministerie van VWS, aangeboden aan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) voor een voorafgaande raadpleging. Door de NFIR zijn penetratietesten uitgevoerd en gedurende het in gebruik zijn van de CoronaMelder zullen er ook regelmatig penetratietesten worden uitgevoerd. Door Radically Open Security is gestart met de review van het cryptoraamwerk. Radically Open Security voert ook een audit uit op de broncode van de serverzijde van CoronaMelder. Secura voert een audit uit op de broncode van de apps voor iOS en Android. De tussenresultaten laten geen belemmeringen zien om het besluit te nemen op 1 september over te gaan tot landelijke introductie. De NCTV, het NCSC en het NBV concluderen dat, op basis van hetgeen op het moment van de analyse bekend was over CoronaMelder en de inrichting daarvan, er weerbaarheid georganiseerd is tegen potentiële risico's op het gebied van nationale veiligheid als de gegeven adviezen worden geïmplementeerd.

De definitieve uitkomsten van de analyses op de testresultaten laten zien dat bluetooth een bruikbare techniek is voor CoronaMelder om in te schatten of iemand een hoog-risico contact heeft gehad of niet. Uit de metingen blijkt dat 73% van de situaties waarin een melding over een hoog-risico contact werd verwacht ook een melding volgde (sensitiviteit van de app). Andersom bleek dat eveneens in 73% van de situaties waarin géén melding over een hoog-risico contact moest volgen, er ook geen melding kwam (de specificiteit van de app). Op 6 juli is door Accessibility.nl onderzoek opgeleverd naar de toegankelijkheid van CoronaMelder. De uitkomsten van dit onderzoek zijn dat de app op dat moment voldeed aan 46 van de 50 criteria voor WCAG 2.1, niveau AA. Op 4 van de 50 succescriteria zijn één of meerdere verbeterpunten gevonden. Van 29 juni tot 3 juli is door de Universiteit Twente een LabTest uitgevoerd. Deze test richtte zich op gebruikersvriendelijkheid en begrijpelijkheid van de app. Uit de LabTest blijkt dat CoronaMelder voldoet aan eisen van gebruiksgemak, de werking van de app begrijpelijk is, de teksten de werking goed uitleggen en de app er verzorgd uitziet. De meeste vragen ontstaan rondom de notificatie van een risicovol contact. Van 8 tot 13 juli is een veldtest uitgevoerd. Dit betrof een onderzoek onder 1.500 mensen uit de regio Twente en eenzelfde onderzoek onder een representatieve groep Nederlanders. De resultaten van dit onderzoek worden op dit moment geanalyseerd. De eerste resultaten van de veldtest laten zien dat na het testen van de app 83% een positieve houding ten opzichte van de app heeft, 14% staat neutraal ten opzichte van de app en 1% is negatief.

De Begeleidingscommissie heeft op 30 juni een tweede advies uitgebracht dat zich richt op het gebruik van het framework van Google en Apple. De commissie adviseert de minister om met Google en Apple een verwerkersovereenkomst als bedoeld in artikel 28 van de Algemene Verordening Gegevensbescherming te sluiten en hierin op te nemen dat zij garanderen geen gegevens voor eigen doeleinden te zullen verwerken in het kader van het gebruik van CoronaMelder, óók niet wanneer functionaliteit in de besturingssystemen en/of software ingebouwd zal worden. Verder wordt geadviseerd om op te nemen dat gebruikers van Android toestellen niet verplicht worden om geolocatie aan te zetten, nu dit niet noodzakelijk is voor het functioneren van de app.³⁴ In het derde advies dat op 3 juli gestuurd is naar de minister gaat de Begeleidingscommissie in op de relatie tussen de CoronaMelder en de COVID-19 teststrategie. De Begeleidingscommissie adviseert dat het cruciaal is voor de ontwikkeling en lancering van de app, dat het handelingsadvies na notificatie, een burger direct toegang geeft tot testen, onafhankelijk van de aanwezigheid van symptomen of klachten. Er zouden geen regionale verschillen moeten zijn in de toegang tot het testen. De begeleidingscommissie adviseert om de app pas te lanceren als alle adviezen zijn georganiseerd. Ook moet de Nederlandse burger worden geïnformeerd over de mogelijkheid van een incorrecte notificatie.³⁵ Het vierde advies (9 juli) focust wederom op de locatie-instellingen op Android telefoons. Bij gebruik van CoronaMelder wordt toestemming gevraagd om locatiegegevens te gebruiken. Dit komt, zoals hierboven ook beschreven, door de interpretatie van Google van het gebruik van bluetooth. De Begeleidingscommissie adviseert om zo snel mogelijk contact op te nemen met Google om de verplichte inschakeling van locatie-permissie te beëindigen. Daarnaast adviseert de commissie om Nederlanders hierover proactief te informeren. De vraag om toestemming om locatie-instellingen aan te zetten kan immers als een aantasting van privacy worden ervaren. De commissie adviseert de minister om de app pas landelijk uit te rollen als de onderhandelingen met Google zijn afgerond.³⁶

De afgelopen periode is de werking van de app in het veld getest door meer dan 1.500 mensen, onder andere in de regio Twente. Vanaf 17 augustus zal in aanloop naar de landelijke introductie een volgende stap volgen in de praktijktest. De minister is voornemens dit te doen in de regio's Twente en Rotterdam-Rijnmond. De keuze is gevallen op Twente omdat de GGD Twente vooruitloopt in de introductie van de app en eerder al testregio is geweest en voor Rotterdam-Rijnmond aangezien hier meer besmettingen zijn.

De minister geeft aan dat hij de Kamer half augustus zal informeren over de landingsplek van de backend, het advies van de AP en resultaten van andere geplande tests en checks.

Inhoud

Leeswijzer

1. April 2020
2. Mei 2020
3. Juni 2020
4. **Juli 2020**

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Juli

Communicatie

Als onderdeel van het implementatieproces, gebruikt de minister de periode tot 1 september ook om een communicatiecampagne voor te bereiden waarin het doel en de werking van de app duidelijk worden gemaakt. Ter ondersteuning van de landelijke implementatie van CoronaMelder is een massamediale (online- en offline) publiekscampagne voorzien rondom de lancering van de app vanaf 1 september. De mediamix bestaat uit de inzet van een tv-commercial, radio, buitenreclame, print en ook een onlinecampagne (o.a. banners, social media) met sterke focus op het stimuleren van directe downloads. Hierbij blijft het benadrukken van vrijwilligheid uiteraard een voorwaarde.

Gebruik Coronamelder

CoronaMelder kan binnenkort gedownload worden uit de (Google en Apple) appstores. Het gebruik van de app is vrijwillig en de app is gratis. CoronaMelder kan ook altijd weer van de telefoon verwijderd worden. CoronaMelder is zo opgezet dat meerdere talen worden ondersteund. Bij de landelijke introductie op 1 september zal de app Nederlands, Engels, Duits, Pools, Turks, Spaans, Frans, Arabisch, Bulgaars en Roemeens ondersteunen. CoronaMelder maakt elke 15 minuten een willekeurige code aan. Deze codes worden via bluetooth uitgewisseld met CoronaMelders die op andere telefoons zijn geïnstalleerd en die dicht in de buurt zijn. CoronaMelder registreert de willekeurige codes van CoronaMelders van andere telefoons. Hierbij wordt op de telefoon opgeslagen welke codes gezien zijn, gedurende welke periode en op ongeveer welke afstand van elkaar. CoronaMelder registreert dus gegevens over de gebruiker en geen locaties. De willekeurige codes die CoronaMelder van contacten registreert, worden na 14 dagen automatisch verwijderd van de telefoon.

Als iemand positief getest is op het Coronavirus, zal deze persoon door de GGD gevraagd worden of CoronaMelder is geïnstalleerd. Als dat het geval is, kan men dit vrijwillig en met hulp van de GGD-medewerker melden in CoronaMelder. CoronaMelder stuurt vervolgens alle codes die de afgelopen 14 dagen zijn uitgezonden naar een server. Alle geïnstalleerde CoronaMelders kijken een paar keer per dag op deze server en vergelijken lokaal op de telefoon de codes van mensen die positief zijn getest met de codes van anderen die zelf zijn ontvangen. Als hier een match is, dan betekent dit dat de eigenaar van de telefoon de afgelopen 14 dagen langer dan 15 minuten nabij iemand is geweest die positief is getest op het virus. CoronaMelder geeft een notificatie dat dit het geval is, op welke dag dit was en een handelingsadvies. Omdat gebruik gemaakt wordt van willekeurige codes, weet iemand die een notificatie ontvangt niet wie de persoon is die besmet is. CoronaMelder is aanvullend op de bron- en contactopsporing door de GGD.

Juridisch kader

De Wet publieke gezondheid (Wpg) laat de wijze waarop de bron- en contactopsporing wordt uitgevoerd bewust vormvrij. CoronaMelder is zodanig ontwikkeld dat het risico op identificatie van gebruikers zo goed als uitgesloten is. Met het oog op maximale zorgvuldigheid wordt er echter van uitgegaan dat er steeds sprake is van persoonsgegevens waardoor moet zijn voldaan aan de eisen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Daarnaast is van belang dat het gebruik van CoronaMelder, net als de deelname aan de analoge bron- en contactopsporing, uitsluitend plaatsvindt op basis van vrijwilligheid

Van diverse zijden, waaronder de Tweede Kamer, de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) en het College voor de rechten van de mens zijn zorgen geuit over het risico dat derden, hoewel dat nadrukkelijk niet past bij het uitgangspunt van vrijwilligheid, anderen zouden willen verplichten tot het gebruik van CoronaMelder, bijvoorbeeld als voorwaarde om toegang te krijgen tot een bepaalde locatie. Het gebruik moet altijd vrijwillig zijn. Dat zal ook in de communicatie over de CoronaMelder naar voren komen. Daarnaast is er een antimisbruikbepaling opgenomen in het wetsvoorstel tijdelijke wet notificatieapplicatie.³⁷

Op 15 juli brengt de Begeleidingscommissie een vijfde advies uit. Dit advies gaat in op het Programma van Eisen Contactdagboek App. De commissie stelt dat de beoogde functionaliteiten van de thuisrapportage-app te veel overlappen met de notificatie-app, de CoronaMelder. De commissie adviseert om de app alleen te richten op de ondersteuning van de GGD BCO en deze app Contactdagboek app te noemen. Daarnaast bestaan er al symptoommonitoring app voor bijvoorbeeld mensen met luchtwegklachten. De commissie adviseert dat VWS niet zelf een app gaat bouwen, maar kijkt of bestaande apps kunnen worden gebruikt door burgers met symptomen en klachten. Er bestaan straks drie apps: 1) de CoronaMelder, 2) een app ter ondersteuning van het GGD BCO, en 3) al bestaande monitoringapps. VWS zou ervoor moeten zorgen dat er één samenhangend beleid en teststrategie achter zit.³⁸

In het zesde advies gaat de begeleidingscommissie in op de aparte wetgeving voor de CoronaMelder en eventuele andere digitale ondersteuningsmiddelen (23 juli 2020). In het Wetsvoorstel Tijdelijke wet notificatieapplicatie COVID-19, dat op dit moment voor advies voorligt bij de Raad van State, wordt terecht een uitdrukkelijke wettelijke basis gecreëerd voor de inzet van een notificatieapplicatie. De commissie adviseert de minister om de in het Wetsvoorstel opgenomen verbodsbepaling te heroverwegen en aan te passen om twee redenen: ten eerste wordt in de verbodsbepaling ten onrechte gesteld dat de app gebruikt kan worden om mogelijk met het virus SARS-CoV-2 geïnfecteerde personen te identificeren; ten tweede adresseert de verbodsbepaling (slechts) de gedraging dat een ander wordt verplicht om van de app gebruik te maken. Gegeven de privacy impact van de Corona Melder en eventuele andere digitale ondersteuningsmiddelen adviseert de commissie om het normenkader, de scope en eindigheid van de app en digitale ondersteuningsmiddelen van tevoren in aparte wetgeving vast te leggen. Voorts adviseert de commissie om in Europees verband de krachten te bundelen en wetgeving te formuleren. De Nederlandse wetgeving kan alvast een aanzet geven in deze richting door een verbod te introduceren op het in Nederland aanbieden van telefoons of telefoon-applicaties die in de achtergrond Mobile Interpersonal Proximity Surveillance (MIPS) doen. Tot slot adviseert de commissie rekening te houden met het feit dat gegevens in een Contactdagboek app interessant kunnen zijn voor buitenlandse statelijke actoren. De Contactdagboek app bundelt namelijk naam en adresgegevens van een persoon.³⁹

Inhoud

Leeswijzer

1. April 2020
2. Mei 2020
3. Juni 2020
- 4. Juli 2020**

Bronnen

Jan

Feb

Mrt

Apr

Mei

Jun

Jul

Juli

31

Op 31 juli adviseert de Taskforce Gedragwetenschap het ministerie over de notificatie-app CoronaMelder. Daarin staat dat de taskforce gedragwetenschappen onder andere is ingesteld om te adviseren hoe een hoge adoptie van de CoronaMelder app op basis van gedragwetenschappelijke kennis bereikt kan worden, daarom is het bieden van een goed handelingsperspectief bij het ontvangen van een besmettingsrisicomelding vanuit de app cruciaal. De taskforce adviseert om bij de formulering van de BCO-richtlijnen voor app gebruikers een adequaat handelingsperspectief te bieden. De taskforce stelt daarom voor om de ontvanger van een melding direct ook de mededeling mee te geven dat de informatie (wanneer was het risico op besmetting) onthouden moet worden. Daarnaast moet bij het maken van een testafpraak gevraagd worden naar op welke dag het besmettingsrisico heeft plaatsgevonden. Daardoor kan de persoon worden getest op de dag dat de kans op een positieve test bij besmetting het grootst is. De procedures moeten worden verwerkt in de scripts van de GGD.⁴⁰

Eindnoten

Vanaf dit overzicht kunt u terug naar de lopende tekst door op het cijfer voor de eindnoot te klikken.

- 1 Directeur Cib (2020). Brief aan de Directeur-Generaal van de Volksgezondheid. Onderwerp: Advies n.a.v. 63e OMT COVID-19, Bilthoven, 6 april 2020.
- 2 Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020). Brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Betreft: COVID-19 Update stand van zaken. Den Haag, 7 april 2020.
- 3 Rijksoverheid (2020). Nieuwsbericht. Persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge vragen aandacht voor het volgen van de huidige maatregelen. Den Haag, 7 april 2020. Bron foto: Het Parool (2020, 7 april). Dit was het belangrijkste coronanieuws van dinsdag 7 april.
- 4 Tweede Kamer 2019-2020, Kamerstuk 25 295, nr. 223.
- 5 Besluitenlijst 9 april afstemmingsoverleg.
- 6 20200415 Verslag OTCb – Coronavirus.
- 7 SITUATIERAPPORT DCC VWS | Nieuw Coronavirus. 15 april 2020.
- 8 Rijksoverheid (2020). Nieuwsbericht. Persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge na afloop van crisisberaad kabinet. Den Haag, 15 april 2020.
- 9 Twitterfeed Hugo de Jonge. 15 april 2020.
- 10 Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020). Brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Betreft: COVID-19 – Update stand van zaken. Den Haag, 15 april 2020.
- 11 Tweedekamer.nl (2020). Verslag Debat over de actuele ontwikkelingen rondom het coronavirus. 16 april 2020. URL: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire_verslagen/kamer_in_het_kort/debat-over-de-ontwikkelingen-rondom-het-3
- 12 Twitterfeed Hugo de Jonge. 17 april 2020.
- 13 Twitterfeed Hugo de Jonge. 18 april 2020.
- 14 Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020). Brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Betreft: COVID-19 – Update stand van zaken. Den Haag, 21 april 2020.
- 15 Tweedekamer.nl (2020). Verslag Debat over de actuele ontwikkelingen rondom het coronavirus. 22 april 2020. URL: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire_verslagen/kamer_in_het_kort/debat-over-de-ontwikkelingen-rondom-het-4
- 16 SITUATIERAPPORT DCC VWS | Nieuw Coronavirus. 29 april 2020.
- 17 Facebook Hugo de Jonge. 8 mei 2020.
- 18 20200512 Verslag BTCb – Coronavirus.
- 19 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020). Programma van Eisen voor een digitale oplossing ter aanvulling op bron- en contactonderzoek. 19 mei 2020
- 20 Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020). Brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Betreft: COVID-19 – Update stand van zaken. Den Haag, 19 mei 2020.
- 21 Programma Realisatie Digitale Ondersteuning, Verslag Opdrachtgevers - Opdrachtnemers Overleg, 26 mei 2020.
- 22 Programma Realisatie Digitale Ondersteuning, Verslag Opdrachtgevers - Opdrachtnemers Overleg, 4 juni 2020.
- 23 Twitterfeed Hugo de Jonge 29 mei 2020.
- 24 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020). Digitale ondersteuning bestrijding COVID-19. 2 juni 2020.
- 25 Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020). Brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Betreft: COVID-19 – Update stand van zaken. Den Haag, 3 juni 2020.
- 26 Twitterfeed Hugo de Jonge. 8 juni 2020.
- 27 Programma Realisatie Digitale Ondersteuning, Verslag Opdrachtgevers – Opdrachtnemers Overleg, 8 juni 2020.
- 28 Programma Realisatie Digitale Ondersteuning, Verslag Opdrachtgevers – Opdrachtnemers Overleg, 18 juni 2020.
- 29 Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020). Brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Betreft: COVID-19 – Update stand van zaken. Den Haag, 24 juni 2020.
- 30 Begeleidingscommissie Digitale Ondersteuning Bestrijding COVID-19 (juni 2020). Advies 1: Programma van Eisen voor digitale oplossing ter aanvulling op bron- en contactonderzoek GGD. Versie 0.4.
- 31 Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020). Brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Betreft: COVID-19 – Update stand van zaken. Den Haag, 24 juni 2020.
- 32 Nota Stand van zaken en procesvoorstel beantwoording vragen en voorstellen burgers en bedrijven, 24 juni 2020.
- 33 20200702 Verslag Afstemmingsoverleg.
- 34 Begeleidingscommissie Digitale Ondersteuning Bestrijding COVID-19 (juli 2020). Advies 2: Gebruik Google en Apple API.
- 35 Begeleidingscommissie Digitale Ondersteuning Bestrijding COVID-19 (juli 2020). Advies 3: Relatie notificatie-app en COVID-19 teststrategie.
- 36 Begeleidingscommissie Digitale Ondersteuning Bestrijding COVID-19 (juli 2020). Advies 4: locatie-instelling Android.
- 37 Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2020). Brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Betreft: Landelijke introductie “CoronaMelder”. Den Haag, 16 juli 2020.
- 38 Begeleidingscommissie Digitale Ondersteuning Bestrijding COVID-19 (15 juli 2020). Advies 5: Programma van Eisen Contactdagboek App.
- 39 Begeleidingscommissie Digitale Ondersteuning Bestrijding COVID-19 (23 juli 2020). Advies 6: aparte wetgeving voor de Corona Melder en eventuele andere digitale ondersteuningsmiddelen.
- 40 Taskforce Gedragswetenschappen, Advies over de notificatie-app CoronaMelder, versie 31 juli 2020.

Dit is een uitgave van

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Postadres

Postbus 20350 | 2500 EJ Den Haag
Telefoon 070 340 79 11
www.rijksoverheid.nl/vws

augustus 2023